

Alueellinen näkökulma porotalouden sopeutumiseen

Suunnittelujohtaja

Paula Qvick

Lapin liitto

Ilmastonmuutos muuttaa Lappia

- Tunturipaljakat säilyvät vain pohjoisessa, metsänraja nousee
- Sademäärä kasvaa
- Lämpötilat nousevat
- Lumipeitepäivät vähenevät

Lappi-sopimus

Lapin maakuntaohjelma eli Lappi-sopimus on **kehittämisstrategia**, joka esittää:

1. alueen toimijoiden **yhdessä muodostaman kokonaiskuvan** sekä
2. pitkän aikavälin että seuraavan neljän vuoden strategisesta **kehittämisestä** sekä **rahoituksen suuntaamisesta**.
3. **Saamelaiskulttuuriosio** on laadittu yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa
4. Lappi-sopimusta tarkoittaa ja konkretisoi **toimenpidesuunnitelma** (2 v.)

SOPEUTUMINEN LAPPI-SOPIMUKSESSA:

Lappi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä hillitsemällä ilmastonmuutosta ja **sopeutumalla sen yhteiskunnalle ja luonnolle asettamiin haasteisiin.**

SOPEUTUMINEN TOIMEENPANO-OHJELMASSA:

Tuetaan elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen esimerkiksi tekemällä sopeutumissuunnitelmia ja riskianalyysyjä, kehittämällä toimintatapoja sekä vähentämällä ja hallitsemalla ympäristövaikutuksia

Aluekehityslain mukaan maakunnan liiton tehtävänä on edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ja laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä sekä vastata suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa.

Vahvistetaan rakennetun ympäristön ilmastokestävyttä, kehitetään luontopohjaisia ratkaisuja ja otetaan niitä käyttöön (mm. työkaluja ja menetelmiä alueiden suunnitteluun ilmastonmuutoksen sopeutumisen huomioimiseksi, pilotti- ja demoalueiden toteutus) (ELY, kunnat, Lapin liitto / rakennerahastot)

23.5.2023

LAPIN LIITTO

Lappi-sopimus 2022-2025, ilmastonmuutos

🕒 STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

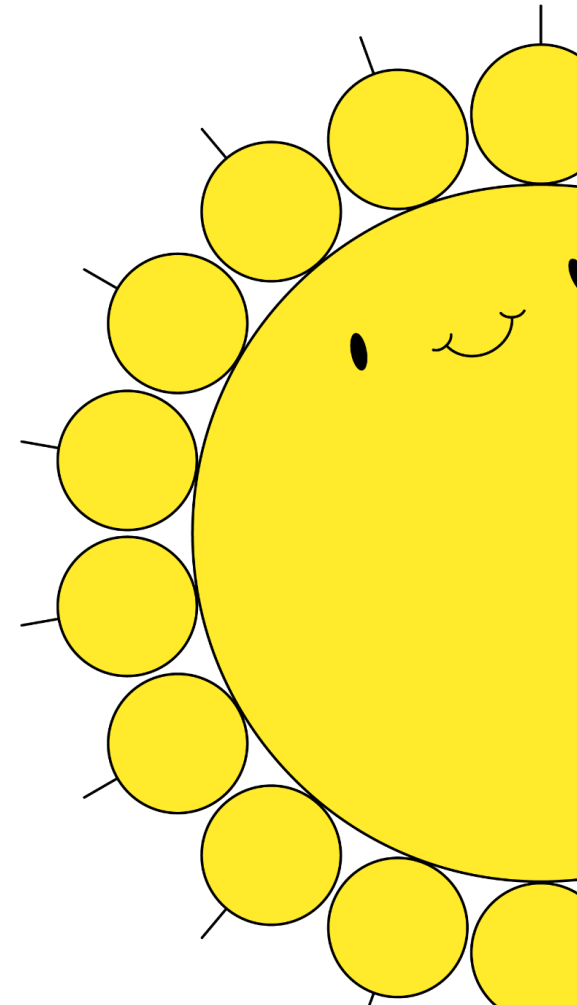
- 🕒 5. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

🕒 TOIMENPITEITÄ

- 🕒 Lappi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä hillitsemällä ilmastonmuutosta ja sopeutumalla sen yhteiskunnalle ja luonnolle asettamiin haasteisiin (mm. Lapin Green Deal)
- 🕒 Aluekehityslain mukaan maakunnan liiton tehtävänä on edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ja laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä sekä vastaa suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa

🕒 ALUERAKENNEKARTTA

- 🕒 Ekologiset yhteydet muodostavat verkoston, joka yhdistää toisiinsa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita ja tukevat myös luonnon sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Ekologinen yhteys toimii viitteellisenä yhteytenä luonnon ydinalueelta toiselle tai suojelualueelta toiselle.

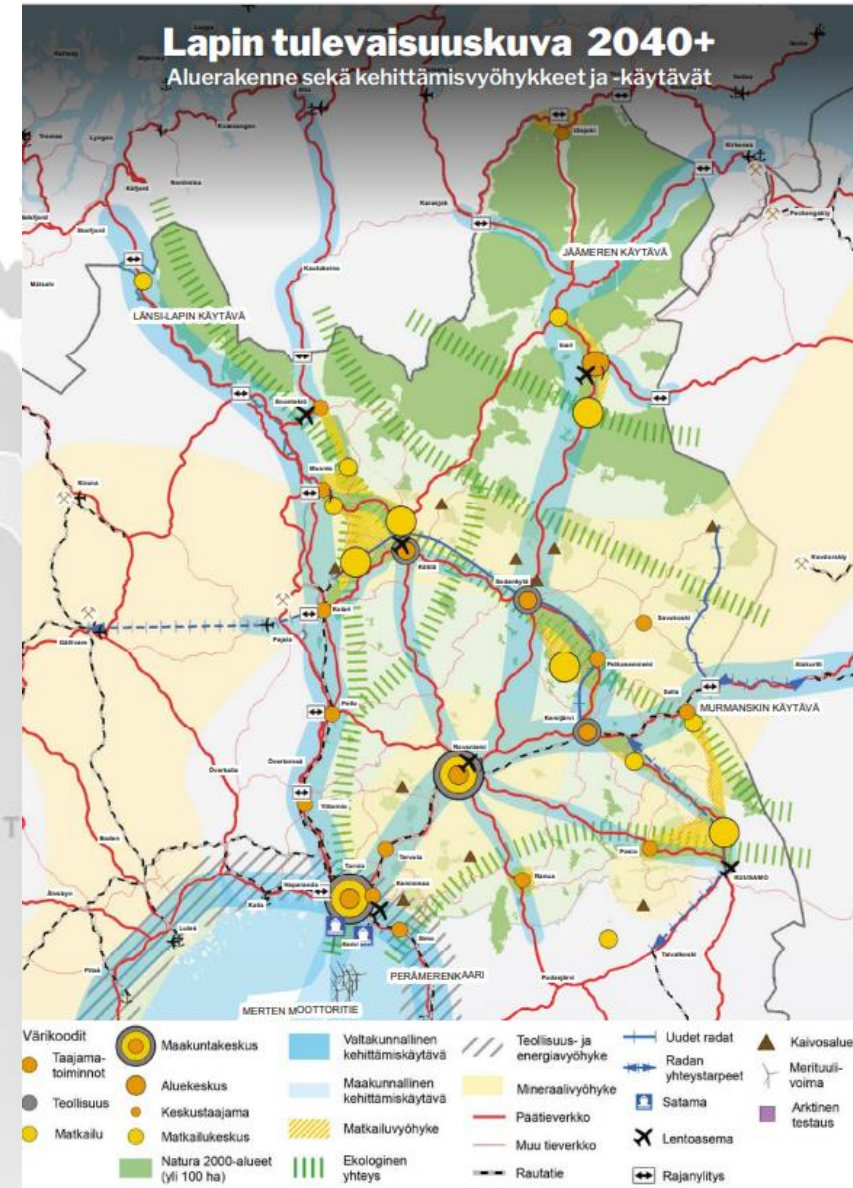

Maakuntakaavoitus on yhteensovittamista

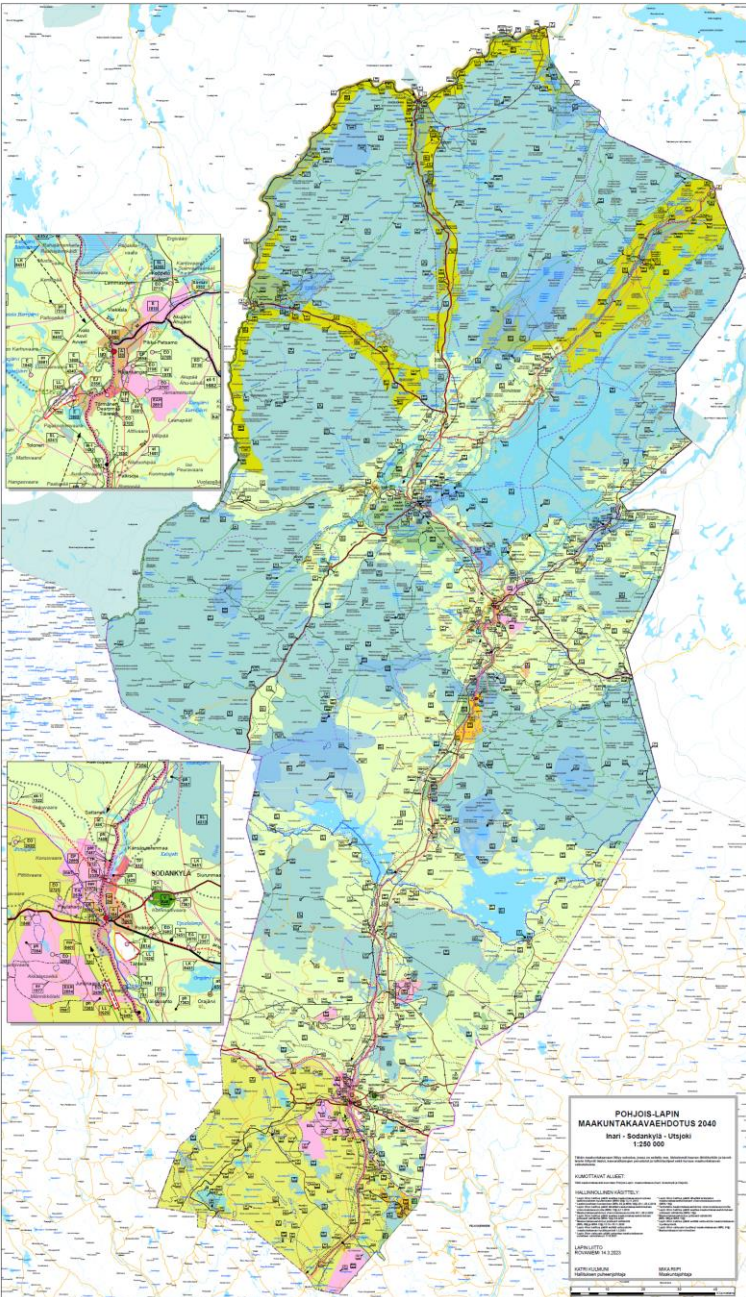
Maakuntakaava on strateginen kehittämisen väline, joka vaikuttaa kuntien kaavoitukseen, muuhun alueidenkäyttöön ja viranomaisten toimintaan.

LAPIN LIITTO

Maakuntakaavan rooli suunnittelujärjestelmässä

LAPIN LIITTO

14.3.2023

POHJOIS-LAPIN

MAAKUNTAKAAVA 2040

Sodankylä – Inari – Utsjoki

MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET JA MERKINTÖJEN SELITYKSET

LAPIN LIITTO
ROVANIEMI 2023

asemakaava

yleiskaava

maakuntakaava

Paikalliset tavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maakuntakaavan sisältövaatimukset MRL 28 §

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN.

- Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.
- Edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

LAPIN LIITTO

Maakuntakaavan rooli suunnittelujärjestelmässä

32 §

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan

- **Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa** sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.
- **Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.**
- Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

KAAVOITUKSEN ERITYISPIIRTEITÄ

- ⌚ Eri alueiden käytön intressien yhteensovittaminen
- ⌚ Selvitykset suunnittelun pohjana
- ⌚ Vuorovaikutteisuus suunnittelun välineenä
- ⌚ Maakuntakaavakartta ja merkinnät määräyksineen ovat oikeusvaikutteisia, selostus täydentää
- ⌚ Selostuksessa ilmastonmuutos omana kohtanaan sekä vaikutusten arviointi

PORONHOIDON ERITYISPIIRTEITÄ

- ⌚ Toimintaa on yleensä lähes kaikkialla paliskunnan alueella

LAPIN LIITTO

KAAVOITUS JA PORONHOITO

PHL 3 §

Poronhoidon harjoittamisoikeus

Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallinto-oikeudesta riippumatta.

PHL 2§

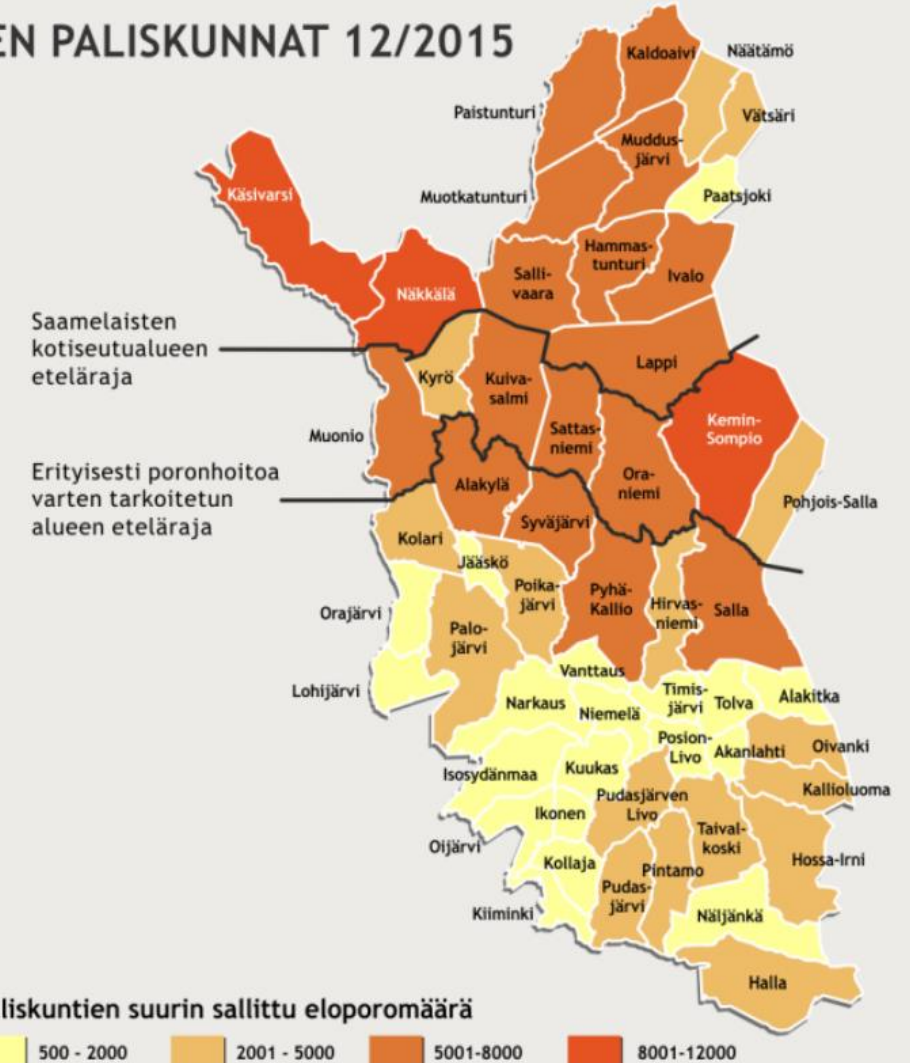
valtion maat muodostavat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetun alueen. Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu **huomattavaa** haittaa poronhoidolle

MRL 28 § ettei kaavasta maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu **kohtuutonta** haittaa

LAPIN LIITTO

SUOMEN PALISKUNNAT 12/2015

VÄLINEITÄ KAAVOITUKSESSA

- 🕒 ohjausryhmätyöskentely
- 🕒 sidosryhmäneuvottelut / kaavaneuvottelut
- 🕒 poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu
- 🕒 lausuntopyynnöt valmistelu- ja ehdotusvaiheissa
- 🕒 paliskuntien paikkatietoaineisto (TOKAT)

**PALISKUNTAIN
YHDISTYS**

**ALUEEN
PALISKUNNAT**

LAPIN LIITTO

Maakuntakaavamerkinnot

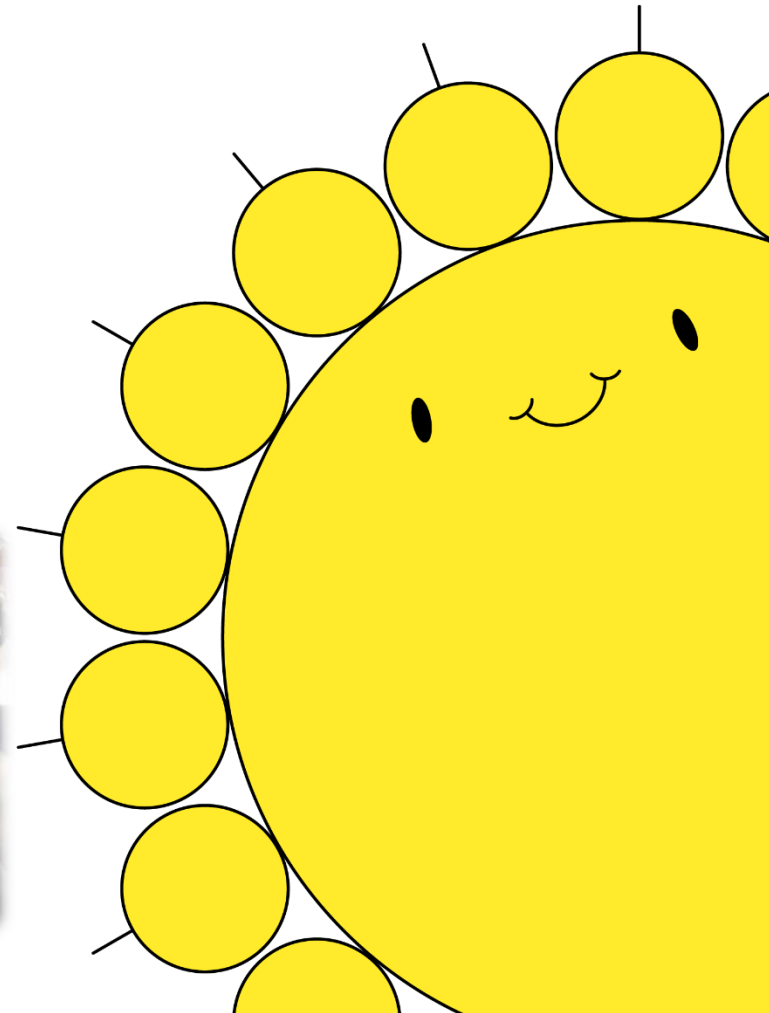
Poronhoito

Koko kaava-alueella koskeva suunnittelumääräys

- ⌚ *Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä koltta-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa.*

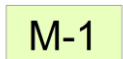

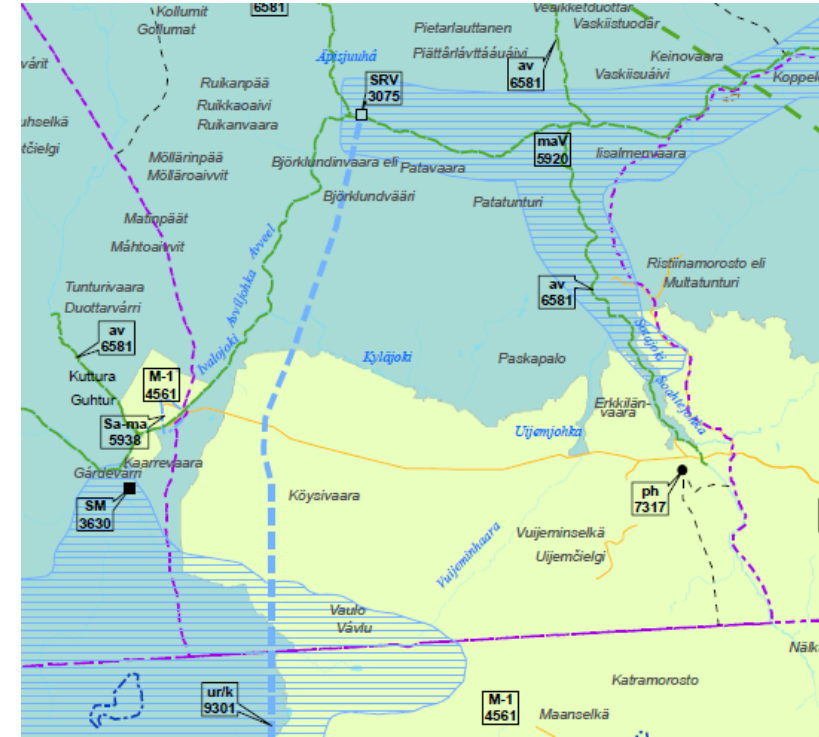
LAPIN LIITTO

Maakuntakaavamerkinnot

Poronhoito

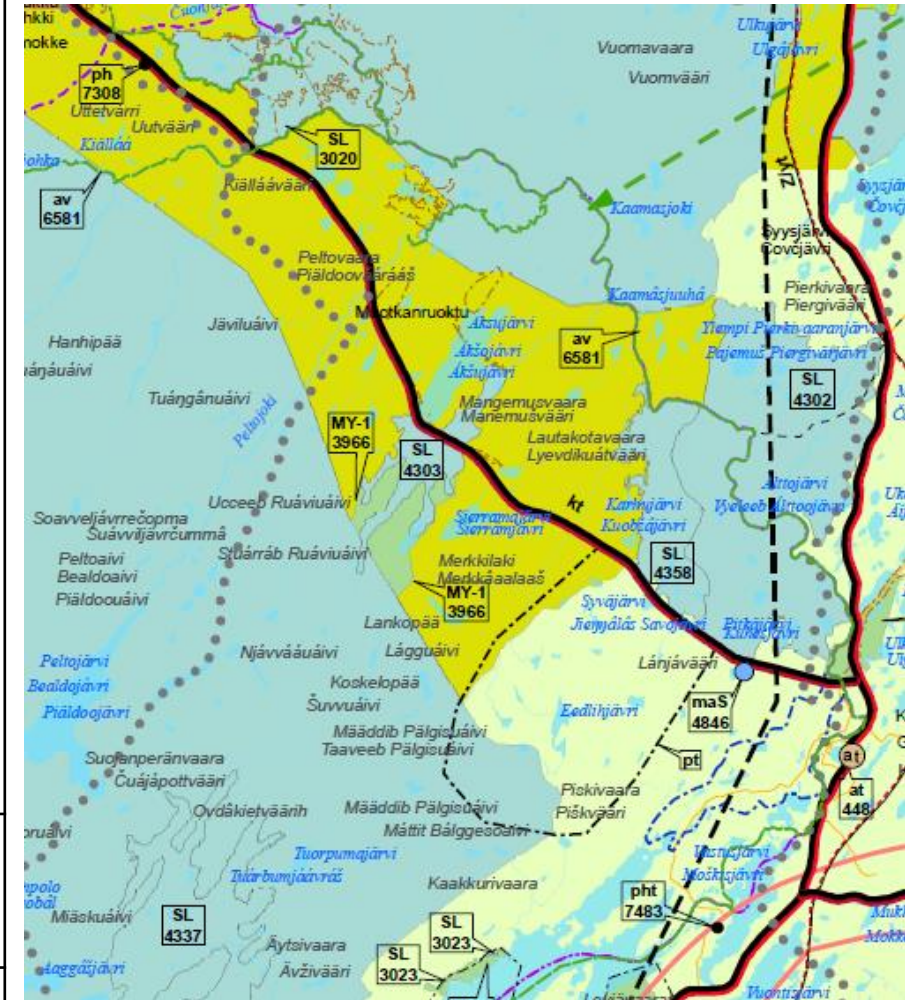
	ERITYISESTI PORONHOITOA VARTEN TARKOITETTU ALUE Merkinnällä osoitetaan PHL 2 § 2.mom. mukaista aluetta. <i>Alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta.</i>
	PALISKUNNAN RAJA / ESTEAITA Merkinnällä osoitetaan paliskuntien välinen raja tai esteaita. <i>Moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteaidan kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalta pyritään estämään.</i>
	METSÄTALOUS- JA PORONHOITOVALTAINEN ALUE Merkinnällä osoitetaan pääasiassa metsätalouteen ja poronhoitoon tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin. <i>Saamelaisten kotiseutualueella alueidenkäytön suunnittelussa turvataan saamelaisille alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.</i>

Maakuntakaavamerkinnät

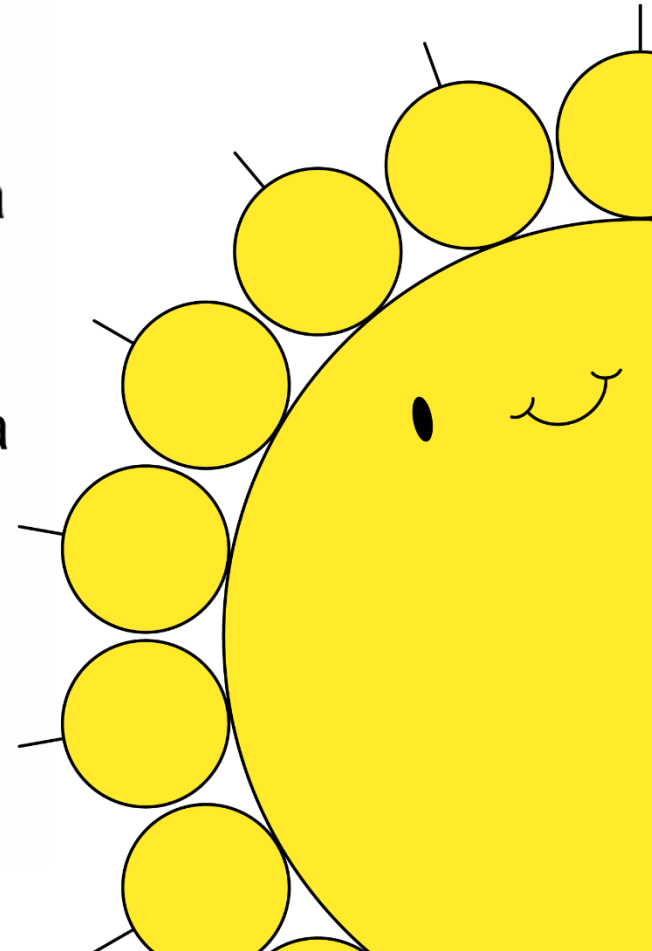
Poronhoito

ph ph	PORONHOIDON KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE/KOHDE/AITA Merkinnällä osoitetaan poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita, kohteita tai kiinteitä laidunkiertoaitoja sekä valtakuntien väliset poroesteaidat. <i>Alueen suunnittelussa on turvattava poronhoidolle merkittävien rakenteiden/alueiden säilyminen ja valita poronhoidon kannalta kestävä ratkaisu</i> <i>Suunnittelussa tulee ottaa huomioon, että poronhoidon kannalta erityisen tärkeille kohteille voi johtaa pitkiäkin porojen kuljetusreittejä ja niihin liittyviä poroaitoja. Moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidunkiertoaidan kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalta pyritään estämään.</i>
pht	POROTEURASTOMO Merkinnällä osoitetaan poroteurastamoja.
pt	KOEPOROTARHA Merkinnällä osoitetaan Kutuharjun koeporotarha.

Maakuntakaavan vaikutukset ilmastomuutokseen

- ⌚ Hillitsemisen kannalta tärkeimpiä keinoja ovat energiankulutuksen vähentäminen, energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuviin energialähteisiin siirtyminen (tuulivoima).
- ⌚ Maakuntakaava tukee metsien ja muiden viheralueiden säilymistä tukemalla yhdyskuntarakenteen eheyttämistä sekä osoittamalla muun muassa runsaasti maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, metsätalous- ja poronhoitovaltaisia sekä luontaistalous- ja poronhoitovaltaisia alueita, luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita ja ekologisia yhteystarpeita.
- ⌚ Koko kaava-aluetta koskevilla suunnittelumääräyksillä tuetaan viheralueiden säilymistä.

EUROOPAN UNIONI

EU:N MISSIOT

ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMINEN

Lapin liitto

#EUmissions #HorizonEU #MissionClimate

EU:n Horisontti Eurooppa -ohjelman Ilmastomuutokseen sopeutumisen Missio.

Euroopan komissio on valinnut Lapin mukaan ilmastomuutokseen sopeutumista koskevan mission toteutukseen. Mission avulla komissio edistää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja ilmastomuutokseen sopeutumisen strategian tavoitteita.

Mukana olevat alueet tulevat saamaan Euroopan komissiolta tukea ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Missio-yhteisöön valitut alueet ja paikallishallinnot voivat jakaa keskenään tutkimustuloksia ja parhaita käytäntöjä, sekä kehittää innovatiivisia ratkaisuja ilmastomuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Mukaan valitut alueet sitoutuvat edistämään ilmastomuutokseen sopeutumista yhdessä paikallisyhteisöjä ja sidosryhmiä osallistavalla tavalla

Missiotyö on vasta käynnistymässä EU-tasolla. Lapin liitossa/vihreän siirtymän jaostossa tullaan suunnittelemaan miten lappi-tasolla Missiotyössä ollaan mukana.

Mission myötä Lapin liitto on saanut useita sopeutumiseen liittyviä KV-hankeyhteistyöpyyntöjä → Liitto mukana MBS4LOCAL-hankkeessa sekä MountResilient-hankkeessa

LAPIN LIITTO

Adopting Nature based solutions to improve the climate resilience of local governments(NBS4LOCAL), Interreg Europe

- Tavoitteena on edistää luontopohjaisia ratkaisuja ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.
- vertaisoppiminen hankekumppaneiden kesken, opitun jalkauttaminen maakuntaan nimetyn sidosryhmän välityksellä ja strategisten työkalujen kehittäminen.
- Hanke tukee Lapin Green Deal-tiekarttaa ja sen luonto- ja ilmastotavoitteita ja sen tuloksia hyödynnetään Lapin sopeutumissuunnittelussa osana aluekehittämistä.
- Hankkeelle on nimetty alueellinen taustaryhmä, jonka jäsenet ovat pääosin vihreän siirtymän jaoston jäseniä
- Lapin liitolla partnerirooli, Projektipäällikkö Sonja Sistonen

23.5.2023

LAPLAND
Above Ordinary

LAPIN LIITTO

MountResilience - Accelerating transformative climate adaptation for higher resilience in European mountain regions, Horisontti-ohjelma

- Hankkeella tuetaan vuoristoalueilla sijaitsevia alueita ja yhteisöjä niiden sopeutumiskapasiteetin lisäämisessä ja ilmastokestävyyden vahvistamisessa
- Lapin osion tavoitteena on vahvistaa luontopohjaisten elinkeinojen (porotalous ja luontomatkailu) ja elinkeinorakenteen sopeutumiskykyä (pilottialueet Utjoski ja Enontekiö)
- Lapissa laaditaan mallit porotalouden, luontopohjaisen matkailuyrityksen ja pilottikuntien sopeutumis suunnitelmasta. Lisäksi kehitetään paikkatiedon hyödyntämistä ilmastonmuutoksen vaikutusten havainnoimiseen ja sopeutumiseen sekä laaditaan ko. elinkeinoille sopeutumisvalmennuksen malli
- Lapin liiton lisäksi mukana Lapista Luke, Lapin matkailuelinkeinojen liitto sekä Utsjoen ja Enontekiön kunnat. Lopullista päätöstä odotetaan vielä

23.5.2023

LAPLAND
Above Ordinary

LAPIN LIITTO

23.5.2023

LAPIN LIITTI

Kiitos

LAPLAND
Above Ordinary